

Ján Lazar

**Budovanie
základov
slovenskej
štátnosti**

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Ján Lazar

Budovanie základov slovenskej štátnosti

Copyright © 2020 Ján Lazar
Cover design © 2020 Ľubica Končeková
Slovak edition © 2020 Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov,
spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV,
spol. s r. o.

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.: Budovanie základov slovenskej štátnosti
Zodpovedná redaktorka PhDr. Eva Sisková
Obálka, grafická úprava a sadzba Ľubica Končeková
Tlač P + M, s. r. o., Turany
Prvé vydanie
Vytlačené na Slovensku

ISBN 978-80-8202-112-0

Ján Lazar

Budovanie základov slovenskej štátnosti

Obsah

Predhovor	11
Ján Lazar: O suverenite Slovenska	14
Ján Lazar: Štátnopolitické záujmy Slovenska	19
Ján Lazar: Veľkorysý prístup zákonodarcu Ústavné základy práv a slobôd občanov SR s osobitným zreteľom na práva príslušníkov národnostných menšín	33
Ján Lazar: Základné zahranično-politické súvislosti slovenskej štátnosti	39
Ladislav Deák / Ján Lazar: Úvaha o základnej slovensko-maďarskej zmluve	45
I. Osobitná povaha zmluvy	45
II. K slovensko-maďarským medzištátnym vzťahom	46
III. K právam maďarskej národnostnej menšiny	49
IV. Možnosti odloženia ratifikácie zmluvy	52

Ján Lazar:

O napĺňaní suverenity Slovenskej republiky a posilňovaní slovenskej štátnosti	55
--	-----------

Ján Lazar:

Päť rokov budovania slovenskej štátnosti	61
I. Úvod	61
II. Podmienky vzniku Slovenskej republiky	62
III. Úlohy mladého štátu a problémy s ich realizáciou	66
IV. Vzťah SR k susedným štátom	74
V. Vzťah Slovenskej republiky k EÚ a NATO	83
VI. Záver	86

Ján Lazar:

Demontáž slovenskej štátnosti sa už začala	88
---	-----------

Ján Lazar:

Ústava a aktuálne otázky slovenskej štátnosti	94
I. Základné hodnoty slovenskej štátnosti	94
II. Národný a občiansky princíp	95
III. Územná celistvosť a nedotknuteľnosť štátnych hraníc	96
IV. Štátny jazyk	99
V. Realizácia práv národnostných menšín	100
VI. Rovnoprávnosť postavenia SR v medzinárodných vzťahoch	101
VII. Východiská	102

Ján Lazar:

Pestovanie idey slovenskej štátnosti - hlavná a trvalá úloha slovenskej inteligencie	105
---	------------

Ján Lazar:

Nesprávne tézy sledujú nelegitímne ciele Šesť príčin, prečo je budapeštiansky zákon o zahraničných Maďaroch pre Slovensko neprijateľný	112
---	------------

Ján Lazar:

Zamyslenie nad slovensko-maďarskými vzťahmi	117
--	------------

Ján Lazar:

**Odpovede v ankete Literárneho týždenníka na tri otázky
položené pri príležitosti významných jubileí a to 25. výročia
vzniku samostatnej SR a 30. výročia založenia LT**

121

Prílohy:

**I. Stanovisko k ratifikácii základnej slovensko-maďarskej zmluvy:
Výbor Kongresu slovenskej inteligencie
a Výbor Stálej konferencie Slovakia plus**

124

**II. Memorandum slovenskej inteligencie k zákonu o Maďaroch
žijúcich v susedných štátoch**

134

**III. Stanovisko Matice slovenskej
k zriadeniu maďarskej univerzity v Komárne**

142

Záver

149

Predhovor

Predložená publikácia predstavuje súbor článkov, úvah, esejí, či referátov, prednesených na konferenciách alebo zhromaždeniach slovenskej inteligencie, ktoré boli uverejnené v dennej tlači, v časopisoch, v zborníkoch a výnimočne aj samostatne v priebehu rokov 1993 až 2009 s tematickou orientáciou na otázky slovenskej štátnosti, pričom zoradenie jednotlivých príspevkov je chronologické. Tento prístup umožnil, aby pri rozbere, úvahe alebo formulovaní stanoviska k určitej otázke týkajúcej sa slovenskej štátnosti, boli v širšom spoločensko-politickom kontexte primerane zohľadnené aj konkrétne vnútroštátne i medzinárodné súvislosti. Z toho vyplýva, že v publikácii môžeme sledovať dosť názorne nielen jednotlivé fázy vývoja slovenskej štátnosti, ale aj ich ovplyvňovanie, či už v pozitívnom alebo negatívnom zmysle.

Po obsahovej stránke v príspevkoch sa pojednáva viac-menej o všetkých základných otázkach týkajúcich sa slovenskej štátnosti, akými sú suverenita, národno-štátne záujmy, podstata a povaha národného štátu, národný a občiansky princíp, Slovenská republika ako národný štát, práva príslušníkov národnostných menšín a ich ochrana, ústavnoprávne základy slovenskej štátnosti, jej medzinárodné súvislosti a celý rad ďalších aspektov.

Najkomplexnejšie prierezové pojednanie k danej téme predstavuje stať napísaná pri príležitosti piateho výročia vzniku SR, ktorá

bola uverejnená ako samostatná publikácia pre reprezentačné účely Ministerstva zahraničných vecí a vlády SR, a preto bola vydaná popri slovenskom jazyku aj v anglickom, nemeckom, francúzskom a španielskom jazyku a primerane tomu sa jej dostalo širokej medzinárodnej publicity. V tejto rozsiahlejšej stati sa podrobne rozoberajú vnútorné a medzinárodné podmienky vzniku Slovenskej republiky, úlohy mladého štátu, ich postupné plnenie, vzťahy k susedným štátom ako aj vzťahy k Európskej únii a NATO. Pritom sa autor nevyhýba ani problémom, ťažkostiam, prekážkam, ktoré od samého začiatku budovanie slovenskej štátnosti sprevádzajú, pričom niektoré z nich už boli zakódované pri samotnom vzniku nového štátu a ako ukázal neskorší vývoj, stali sa z nich brzdiace elementy v celom procese upevňovania a posilňovania slovenskej štátnosti a pretrvávajú často až doposiaľ.

Na viacerých miestach a z rôznych aspektov sa osobitná pozornosť venuje otázkam a problémom slovensko-maďarských vzťahoch a to v dvoch rovinách: jednak na úrovni medzištátnych vzťahov ako aj v súvislosti s problémom úpravy a stupňa ochrany práv príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny žijúcej na území SR. Ide menovite najmä o interpretáciu medzištátnej základnej slovensko-maďarskej zmluvy z roku 1995, formulovanie stanoviska k maďarskému zákonu o Maďaroch žijúcich v susedných štátoch, o zriadení maďarskej univerzity v Komárne a viacerých s tým súvisiacich otázkach. Tieto úvahy a analýzy viedli autora k tomu, aby v patričných súvislostiach vyjadril niektoré zovšeobecnené závery a poznatky, ktoré sú príznačné v uvedených vzťahoch a svojím spôsobom predznačujú možnosti i vývojové tendencie v prítomnosti i v neďalekej budúcnosti.

Vzhľadom na historicky pomerne krátke obdobie existencie demokratickej slovenskej štátnosti možno usudzovať, že otázky, problémy, ťažkosti, brzdiace elementy ako aj ich naznačené možné riešenia, o ktorých sa v predloženej publikácii v kontexte doterajších vývojových fáz hovorí, sú nepochybne aktuálne nielen v súčasnosti, ale zrejme budú, i keď možno v inej podobe, tiež v nasledujúcich rokoch. Stretávame a budeme sa s nimi stretávať, pravda za predpokladu, že budeme chcieť napredovať v procese upevňovania a nie oslabovania slovenskej štátnosti. Nebude to cesta krátka ani ľahká ani jednoduchá. Doposiaľ boli vybudované iba základné piliere slo-

venskej štátnosti. Doba, kedy budeme môcť povedať, že slovenská štátnosť je stabilizovaná, obsahovo naplnená a bez relevantných výhrad a pochybností kohokoľvek, natrvalo ukotvená v tomto stredo-európskom priestore, ešte nenastala. Aby sa čo najskôr stala skutočnosťou, je potrebné vyvinúť v tomto smere ešte väčšie a najmä koncentrovanejšie úsilie vyvierajúce a opierajúce sa o celonárodnú jednotu. A práve táto esenciálna zložka slovenskej štátnosti predpokladajúca u väčšiny obyvateľstva silné vedomie pozitívneho vzťahu k vlastnému štátu sprevádzané patričnou hrdosťou na slovenskú štátnosť, je jej najslabším miestom. Z jednoznačnej a nevyhnutnej spoločenskej potreby tento stav zmeniť k lepšiemu, nepochybne vyplýva aj významná a nezastupiteľná úloha slovenskej inteligencie a vlasteneckej výchovy, najmä mladej generácie. Od dosiahnutého stupňa vlastenectva a národnej vyspelosti sa odvíja pevnosť všetkých pilierov slovenskej štátnosti.

Vychádzam z presvedčenia, že vzhľadom na všetky tieto okolnosti vyvolá publikácia pozornosť najmä všetkých tých príslušníkov slovenskej inteligencie, ktorí sa bližšie zaujímajú o doterajší vývoj slovenskej štátnosti a meritórne o jej jednotlivé aspekty, vrátane pretrvávajúcich problémov, omylov, ťažkostí, prekážok i naznačených možností ich riešenia.

Autor

O suverenite Slovenska

Početné štátovedecké a právovedecké encyklopédie podávajú pojem suverenity štátu. Napriek rôznostiam všetky sa zhodujú v jej základnej charakteristike ako stavu nezávislosti určitej štátnej moci na akejkolvek inej moci, ako vo vnútri hraníc tohto štátu, tak aj mimo nich. Pritom treba rozlišovať stav existujúci pri vzniku štátu, keď sa formálne nadobúdajú atribúty suverenity od následného faktického stavu naplňovania a uplatňovania všetkých znakov suverenity štátu vo vnútri i navonok.

Ak vo svetle týchto exaktných kritérií skúmame a analyzujeme vznik a doterajší osemmesačný vývoj slovenského štátu musíme konštatovať, že kým v prvej fáze, t. j. pri jeho vzniku, nepochybne všetky formálne atribúty suverenity boli dané, sotva to isté možno odôvodnene tvrdiť aj o fáze druhej, t. j. fáze, v ktorej sa činnosťou štátnych orgánov konkrétny obsah suverenity v každodennom živote má naplňať. Príčiny takého stavu sú vonkajšie (medzinárodné) i vnútorné (t. j. vnútroštátne), objektívne (prameniace z ekonomických a geopolitických daností sprevádzajúcich vznik každého nového štátu) i subjektívne (vyplývajúce najmä z nestabilného postavenia niektorých štátnych orgánov, z ich slabosti, nekompetentnosti a v neposlednom rade tiež z nízkeho alebo nulového stupňa národného uvedomenia niektorých reprezentantov a pracovníkov určitých štátnych orgánov).